

Næringslivets samfunnsansvar:

Hvilken rolle kan og bør norske myndigheter spille?

En eksempelsamling over konkrete tiltak som viser hvordan myndighetene i ulike land i Europa fremmer næringslivets samfunnsansvar.

Innholdsfortegnelse

1. Formål
Innledning
Metode
Bakgrunn
2. Eksempler

Storbritannia:
- Informasjon og Koordinering
- Støtte til små og mellomstore bedrifter
- Samfunnsansvarlige Investeringer - institusjoner

Nederland:
- Samfunnsansvarlige investeringer - privatpersoner
- Ekspertstøtte

Frankrike:
- Rapporteringskrav

Sverige:
- Informasjonstiltak

Danmark:
- Informasjon og debatt
3. Oppsummering

Rapporten er skrevet av: Elisabeth Udgaard etter oppdrag fra FORUMS arbeidsgruppe på CSR.

Ansvarlig og skrivende redaktør: Beate Slydal (Amnesty International Norge), leder av CSR-gruppa
Ansvarlig redaktør: Guri Tajet (Framtiden i våre hender), og Gunhild Ørstavik (ForUM) medlemmer av CSR-gruppa

Formål

Forum for Utvikling og Miljø mener det er behov for en helhetlig norsk politikk for å fremme norske bedrifters samfunnsansvar. Vi presenterer her en oversikt over nasjonal lovgivning, retningslinjer og andre nasjonale tiltak for å fremme bedrifters samfunnsansvar i noen land det er naturlig å sammenligne Norge med. Oversikten er ment som en utfordring og et bredere kunnskapstilfang for norske myndigheter i deres arbeid med å fremme og formalisere bedrifters samfunnsansvar.

Innledning

Bedriftenes samfunnsansvar skal her forstås som følgende: Multinasjonale selskaper og andre næringslivsaktører har et ansvar for å respektere og fremme menneskerettighetene slik de er nedfelt i internasjonal så vel som i nasjonal lovgivning, herunder også rettighetene og interessene til urfolk og andre sårbare grupper. De har videre et ansvar for ikke å bidra til miljødeleggeringer, og for å være støttespillere for en bærekraftig utvikling og mot korrupsjon.

Mange av næringslivets tiltak vedrørende bedriftenes samfunnsansvar befinner seg innenfor det som tradisjonelt har vært ansvarsområdet til offentlige myndigheter, så som støtte til HIV/AIDS prosjekter eller skolebøker i en rekke afrikanske land. Dette er én konsekvens av at globaliseringen har skapt uklare ansvarsområder. I takt med at multinasjonale selskapers

økonomiske makt har økt betraktelig de siste 10-15 år, og derigjennom også deres potensial for politisk innflytelse, har sentralmakten i en rekke land vist liten vilje til å ta styring med utviklingen i eget land. Store selskaper har derfor lett blitt viktige premissleverandører.

For norske selskaper som opererer i land med svak eller manglende nasjonal regulering, er mye overlatt til selskaperenes egne vurderinger. Flere selskaper har selv erkjent nytten av å utvise samfunnsansvar for å redusere risiko og kostnader i sin virksomhet og for å beskytte sitt omdømme.

Det overordnede målet med bedriftenes samfunnsansvar er resultater i form av bærekraftig utvikling og et sosialt ansvarlig næringsliv. Den samfunnsmessige virkningen av tiltakene til næringslivet, som går under navnet bedrifters samfunnsansvar, vil være liten hvis tiltakene ikke innlemmes i

Det overordnede målet med bedriftenes samfunnsansvar er resultater i form av bærekraftig utvikling og et sosialt ansvarlig næringsliv.

en bredere strategi der offentlig politikk fungerer som en ramme. Offentlig politikk må utvikle, støtte opp om og fremme en standard for bedrifters samfunnsansvar som sørger for resultater. Nasjonale myndigheter har både mulighet til og ansvar for å tilrettelegge for bedrifters samfunnsansvar og å formalisere dette ansvaret.

Metode

Forum for Utvikling og Miljø vil med denne eksempelsamlingen presentere et sett med konkrete tiltak som viser hvordan myndigheter i ulike land i Europa fremmer bedrifters samfunnsansvar.

Tiltakene er hentet fra Storbritannia, Nederland, Frankrike, Sverige og Danmark.

Rapporten ser på tiltak innen: Koordinering innad hos myndighetene, støtte til små og mellomstore bedrifter, samfunnsansvarlige investeringer, eksportstøtte, rapporteringskrav, informasjonstiltak og lovgivning.

Til felles har disse landene at de har installert en rekke instrumenter for å fremme bedriftenes samfunnsansvar (heretter også kalt CSR, etter det engelske Corporate Social Responsibility) som vi mener Norge og norske myndigheter har noe å lære av. Landene har ikke et juridisk bindende regelverk for næringslivet, slik som Forum for utvikling og miljø går inn for, men har iverksatt tiltak innen informasjonsspredning, skatteincentiver, rapporteringslovgivning, samfunnsansvarlige investeringer, offentlige innkjøp og eksportkreditt. Dette kan fungere som inspirasjon for norske myndigheter.

Bakgrunn

Økt internasjonalisering av næringslivet har i de siste årene ført til forsterket oppmerksomhet rundt bedrifters samfunnsansvar. Gjennom et nettverk av datterselskaper og globale leverandørkjeder har verden blitt knyttet sammen til et økonomisk nettverk. Det finnes nå rundt 70 000 multinasjonale selskaper som har virksomhet over store deler av kloden gjennom sine anslagsvis 700 000 datterselskaper og millioner av underleverandører.¹ Denne utviklingen om-

fatter også i høyeste grad den åpne norske økonomien.

Dette globale markedet har skapt stor økonomisk vekst, men har også ført med seg store sosiale og miljømessige belastninger. Mange multinasjonale selskaper opererer under krevende politiske forhold i samfunn preget av manglende evne eller vilje til å regulere næringslivet. I noen tilfeller har selskapers aktiviteter ført til alvorlige etiske overtramp.

Et nettverk av internasjonale organisasjoner, sivilsamfunnet og næringslivsledere har arbeidet for et rammeverk for næringslivet som skal sikre at selskapene håndterer de utfordringene de møter på en forsvarlig måte, og beskytte de samfunnene selskapene opererer i. I løpet av de siste årene har det oppstått en rekke frivillige internasjonale retningslinjer og næringslivsstandarder for å fremme bedrifters samfunnsansvar. Disse initiativene og kravene er en del av en prosess der det internasjonale samfunnet reforhandler og reorganiserer ansvarsforholdene mellom stater, bedrifter og sivilsamfunnet.²

De ulike initiativene er basert på frivillighet og har dermed blitt kritisert for manglende gjennomslagskraft både i kvantitativ og kvalitativ forstand.³ De har et relativt begrenset omfang og stiller svake krav til sine medlemmer. I tillegg mangler initiativene metoder for overvåke og verifisere tiltak iverksatt av

bedriftene – verken Global Compact, OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper⁴ eller Global Reporting Initiative⁵ har systemer på plass for å overvåke bedrifters oppfølging av deres retningslinjer eller til å sanksjonere manglende etterlevelse. Overvåkingen av selskapene er dermed overlatt til det internasjonale sivilsamfunnet bl.a. NGOer. Disse kan, på grunn av sin begrensede kapasitet, bare utføre dette arbeidet på en ad hoc basis. Hovedeffekten av initiativer slik som Global Compact, OECDs retningslinjer eller Global Reporting Initiative har vært opprettelsen av normer og ikke resultater gjennom implementering av disse.

Ettertrakede naturressurser i politisk urolige land: Det internasjonalt ettertrakede metallet coltan, som brukes i mobiltelefoner, finnes hovedsaklig i det østlige Kongo.

© Christopher Olsson

Fra flere hold har det nå kommet opprop om å følge opp prinsippene og normene rundt bedriftenes samfunnsansvar med fokus på håndfaste resultater. Offentlig politikk må spille en rolle i dette arbeidet. Blant annet FN påpeker at nasjonale myndigheter har et ansvar her. FN mener at forskyvningen av makt fra stater til selskaper i det internasjonale samfunn også må reflekteres i internasjonal rett.

⁴ OECDs retningslinjer: <http://odin.dep.no/ud/norsk/tema/handelspolitikk/032061-990009/dok-bn.html>

⁵ Global Reporting Initiative: En uavhengig organisasjon som jobber for utviklingen og spredningen av globale rapporteringsstandarder på bærekraft. <http://www.globalreporting.org/>

¹ John Ruggie (UN Special Representative on business & human rights) : Introductory Remarks Wilton Park conference September 2005

² Accountability- Engelsk tankesmie: www.accountability.org.uk

³ Chatham House: Final Report - Following Up The World Summit On Sustainable Development Commitments On Corporate Social Responsibility – Options for Governments, London, 2005

Storbritannia

- Engelske myndigheter: www.csr.gov.uk
- Engelske myndigheter: www.sustainable-development.gov.uk
- Engelske myndigheter: <http://www.sbs.gov.uk/sbsgov/action/layer?r.s=sl&topicId=7000000144>
- Friends of the Earth: <http://www.foe.co.uk/campaigns/corporates/resource/experts.html>
- UK Social Investment Forum: www.uksif.org

Forum for utvikling og miljø mener det kan være nyttig å se på hvordan andre land har håndtert denne utfordringen, og velger derfor å presentere en rekke eksempler i denne rapporten.

Eksempler på tiltak i andre land

Storbritannia

Koordinering innad i myndigheten

Koordinering gjennom en statsråd

Storbritannia har plassert ansvaret for CSR hos en statsråd, Minister for Energy, e-commerce and Postal Services. Gjennom å sette CSR såpass høyt opp på dagsorden forsøker den britiske regjeringen å fremme CSR. Deres holdning er at CSR i utgangspunktet bør være et frivillig initiativ fra næringslivet, der næringslivet iverksetter tiltak som går lenger enn det loven foreskriver. Men det er forbeholdt myndighetene å sette standarden og skape en passende ramme. Dette oppnås gjennom reguleringer blant annet rapporteringsplikt på miljømessige og sosiale konsekvenser av virksomheten, skatteincentiver og informasjonstiltak.

Informasjonskilde

Det finnes en webside (www.csr.gov.uk) som fungerer som sentral informasjonskilde om CSR og myndighetenes rolle. Her beskrives også oppgavene til hvert enkelt departement og hvilke prosjekter departementene iverksetter for å fremme bedriftenes samfunnsansvar.

Arbeidsfordeling mellom departementene

Departementene forsøker å fremme ulike aspekter ved bedriftenes samfunnsansvar. For eksempel tilbyr Departementet for handel og industri prosjekter som skal øke bevisstheten rundt CSR, de tilbyr en 'verktøykasse' med tiltak selskaper kan gjennomføre, og hjelp til små eller middels store

bedrifter. Miljøverndepartementet tilbyr hjelp med implementeringen av miljøvennlige tiltak. Departementet for utvikling har startet initiativer slik som Ethical Trading Initiative eller Extractive Industries Transparency Initiative (www.eitransparency.org) som av mange regnes som en internasjonal suksess innen bedriftenes samfunnsansvar. Utenriksdepartementet følger opp regjeringens CSR politikk på det bilaterale plan gjennom arbeidet i ambassadene, og på det multilaterale plan gjennom initiativer som Global Compact eller Business Leaders Initiative on Human Rights. Finansdepartementet har sett på rollen investorer kan spille gjennom samfunnsansvarlige investeringer.

Å fordele ansvaret for de ulike aspektene av bedriftenes samfunnsansvar i forskjellige departementer er med på å gi bedriftenes samfunnsansvar økt prioritet hos myndighetene og dermed også i næringslivet, og bidrar til å utnytte de ulike kompetansene som ligger i departementene. Bedriftenes samfunnsansvar befinner seg ofte i skjæringspunktet mellom det private og det offentlige, og er dermed et område egnet for samarbeid mellom næringsliv, myndigheter og det sivile samfunn.

Spredning av kunnskap

I og med at CSR er et relativt nytt begrep har myndighetene erkjent behovet for kunnskap, samarbeid og etterutdanning hos bedriftene, og tilbyr med CSR Academy og Project Sigma hjelp til å håndtere disse utfordringene:

- For å bistå bedriftsledere med å innføre CSR i sine bedrifter har myndighetene satt opp et CSR Academy, der de samarbeider med partnere innen næringsliv og sivilsamfunn for å tilby en introduksjon til de viktigste tiltakene innen CSR, seminarer og kurs, en oversikt over kompetanse innen CSR, over utdannelsesteder som tilbyr kurs eller mastergrader innen emnet. (www.csracademy.org.uk)

- I tillegg har myndighetene gått sammen med tankesmier, NGOer og The British Standards Institution⁶ om Project Sigma (Sustainability - Integrated Guidelines for Management) Project Sigma presenterer detaljerte retningslinjer for bedrifter om hvordan de skal integrere bærekraft og sosialt ansvar i sin virksomhet, og gir anvendelige råd om ledelse. (www.projectsigma.com)

Samfunnsansvar som komparativt fortrinn

Myndighetene i Storbritannia har satt seg som mål at britisk næringsliv skal være et internasjonalt foregangsland innen bedriftenes samfunnsansvar. De vil hjelpe det britiske næringslivet med å utnytte denne trenden og gjøre den til et komparativt fortrinn for Storbritannia. For å oppnå dette utfordrer de stadig sine bedrifter til å ta et større ansvar, slik som Gordon Brown, den gang finansminister, da han sa:

"Today, corporate social responsibility goes far beyond the old philanthropy of the past [...] Now we need to move towards a challenging measure of corporate responsibility, where we judge results not just by the input but by its outcomes: the difference we make in the world in which we live, and the contribution we make to poverty reduction." (CSR - A government update, DTI 2004) http://www.csr.gov.uk/pdf/dti_csr_final.pdf

Et sentralt virkemiddel hos britiske myndigheter har vært pensjonsfondsloven som trådte i kraft i 2000, som utnytter investorenes sentrale rolle i økonomien og dermed mulighetene de har til å iverksette forandringer. Dette tiltaket blir beskrevet i et eget eksempel nedenfor.

CSR- støtte til små firmaer

The small business journey er en web-side som tilbyr hjelp til små og mel-

⁶ En institusjon for standardisering, slik som Standard Norge.

lomstore bedrifter (99 prosent av alle bedrifter i Storbritannia blir klassifisert som små eller mellomstore) med å identifisere fordelene ved CSR.

For å formidle disse aspektene blir prosessen mot samfunnsansvar beskrevet som en reise, og websiden tilbyr et kart for denne reisen – *the small business journey*. Prosessen er delt inn i tre deler, der den første delen forklarer filosofien bak samfunnsansvar og hvordan den kan forenes med næringslivsprinsipper for små selskaper. Betydningen av risiko og muligheter innen samfunnsansvar blir forklart, og eksempler på innovasjons- og suksessområder blir presentert.

Websiden er satt opp av *The small business consortium*, et samarbeid mellom det britiske nærings- og handelsdepartementet og en rekke organisasjoner, slik som NGOer, det britiske handelskammer og andre næringslivsorganisasjoner. <http://www.smallbusinessjourney.com/output/page1.asp>

The Companies Act.

I desember 2006 endret Storbritannia selskapsloven. Vedtaket innebærer at selskap har en obligatorisk rapporteringsplikt på sosiale og miljømessige konsekvenser av sin virksomhet.

Samfunnsansvarlige investeringer

Tiltak for å knytte institusjonelle investorer til tankegangen rundt bedriftenes samfunnsansvar

Pensjonsfond – lovgivning

Innføringen av en ny pensjonsfondslovgivning i Storbritannia, *Pensions Act* i 1995 og *SRI Pensions Disclosure Regulation*, i 2000, får mye av æren for at pensjonsfond i Storbritannia har tatt i bruk etiske investeringsmetoder, og at samfunnsansvarlige investeringsmetoder (også kalt SRI: Socially Re-

sponsible Investments) har fått økt oppmerksomhet i finansmiljøet og i noen tilfeller har blitt en del av tradisjonell finansanalyse. Myndighetene i Storbritannia har fokusert på noen av de mest sentrale aktørene i økonomien og økt oppmerksomheten rundt bedrifters samfunnsansvar ved å belyse forbindelsen mellom samfunnsansvar og finansmarkedene. Denne loven blir av SRI miljøet ansett som en suksess i å løfte bedriftenes samfunnsansvar høyere opp på dagsordenen fordi den har klart å involvere noen av de

Myndighetene i Storbritannia har satt seg som mål at britisk næringsliv skal være et internasjonalt foregangsland innen bedriftenes samfunnsansvar.

viktigste premissleverandørene for næringslivet - eierne - i tankegangen rundt bedriftenes samfunnsansvar. Lignende lovgivning har også kommet i Frankrike, Australia, Belgia og Tyskland.

Loven foreskriver ikke at pensjonsfond må investere etisk, men at de må offentliggjøre hvilke hensyn de tar i forhold til etikk og miljø i sine investeringsstrategier. Dette har ført til at mange velger å investere etter samfunnsansvarlige kriterier. Grunnet sin størrelse i markedet, har pensjonsfondene sørget for både økt oppmerksomhet rundt samfunnsansvar i selskapene de investerer i samtidig som de har en stor innflytelse på investeringsmiljøet og finansmarkedet generelt.

Vekst i samfunnsansvarlige investeringer og ringvirkninger i forvaltermiljøet

I følge UK Social Investment Forum⁷ (UK SIF) har loven spilt en betydelig

⁷ En organisasjon der over 250 medlemmer fra finans, fagforeninger, NGOer og screeningselskaper samarbeider om å fremme samfunnsansvarlige investeringer. <http://www.uksif.org/>

rolle i økningen av forvaltningskapital som forvaltes med etiske kriterier. Etiske investeringer i Storbritannia ble tidoblet fra 23 milliarder britiske pund i 1997 til 225 milliarder britiske pund i 2001. Forsikringsselskapene omfattes ikke av loven, men valgte selvstendig å inkludere hensynet til samfunnsansvar i sin pengeforvaltning.

I følge UK SIF eier institusjonelle investorer⁸ omtrent halvparten av alle aksjer på den britiske børsen og har dermed sammen betydelig innflytelse over selskapene de investerer i og slik ført til større åpenhet og innsikt i miljø og sosiale kostnader i næringslivet.

I tillegg til den direkte effekten en bærekraftig og sosialt ansvarlig forvaltning av så store beløp har på økt samfunnsansvar i økonomien, har denne loven hatt positive ringvirkninger på det resterende forvaltermiljøet. Nye forvaltningsinstrumenter har oppstått, arbeidet med å kvantifisere miljø og sosiale kostnader har gjort fremskritt de siste årene, og bidratt til at etisk pengeforvaltning antakelig beveger seg fra å være et nisjeprodukt

Det britiske parlamentet

til langsomt å bli en del av tradisjonell finansanalyse når metodene blir tatt opp av de store, globale bankene.⁹

⁸ Institusjonelle investorer er institusjoner som investerer på vegne av et stort antall personer, slik som for eksempel pensjonsfond eller forsikringsselskap.

⁹ kilde: UK SIF

Andre incentiver for samfunnsansvarlige investeringer i Storbritannia

I følge UK SIF har myndighetenes promotering av samfunnsansvarlige investeringer vært en viktig faktor når det gjelder veksten av samfunnsansvarlige investeringer i Storbritannia i løpet av de siste årene.

Hittil har de britiske myndighetene sørget for følgende tre incentiver:

- *Pensions Act* fra 1995 som er beskrevet over.
- *Charity Trustee Act* fra 2000 der veldedige organisasjoner oppfordres til å være foregangsfigurer innen samfunnsansvarlige investeringer.
- *Myners Review of Institutional Investment in the UK* fra 2001: Et utvalg dannet av regjeringen forfattet en utredning om rollen institusjonelle investorer spiller i utviklingen av økonomien som sådan.

I tillegg lover britiske myndighetene i sin bærekraftsstrategi fra mars 2005 å se nærmere på hvordan man kan få småsparere til å investere etisk, og vurderer blant annet at arbeidsgivere skal måtte tilby valget av et etisk fond for ansattes pensjonssparing.

Myners Review of Institutional Investment in the UK¹⁰

Myners Review of Institutional Investment er en utredning om hvordan kapital blir fordelt, og om virkningen dette har på Storbritannias økonomi. Myners Review konkluderer med at fordelingen av kapital i samfunnet

¹⁰ <http://www.hm-treasury.gov.uk/media/2F9/02/31.pdf>

ikke er ideell,¹¹ og kritiserer spesielt kortsiktige investeringsstrategier. Utredningen tar opp forholdet mellom finansmarkedene og næringslivets samfunnsansvar og anbefaler offentlig regulering av aktivt eierskap for å sørge for at langsiktige eierskapsinteresser blir tatt hensyn til i investeringsstrategier.

Ved å danne et utvalg som skal vurdere rollen institusjonelle investorer spiller i utviklingen av økonomien, og gi uttrykk for forventninger om forandringer i investorenes arbeidsmåte, har britiske myndigheter henvendt seg til noen av de mest sentrale beslutningstakerne i samfunnet i sitt arbeid for å fremme næringslivets samfunnsansvar. Gjennom sitt arbeid med institusjonelle investorer har de oppnådd et stort sprang i kvantitet i samfunnsansvarlige investeringer (se tall fra UK SIF).

Nederland

Samfunnsansvarlige investeringer

Tiltak for å oppmuntre privatpersoner til å ta hensyn til bærekraft og samfunnsansvar i sine spare- og investeringsavgjørelser

Skattefordeler for småsparere

Nederland har innført skattefordeler ved investeringer i miljøvennlige og sosiale prosjekter for å stimulere en mer bærekraftig økonomi og bærekraftig sparing i finansinstitusjoner.

Det grønne investeringsdirektivet

I Nederland ble disse skattefordelene først innført gjennom det grønne investeringsdirektivet i 1995, som i 2001 ble utvidet til å gjelde ikke bare grønne men også sosialt ansvarlige investeringer.

Regjeringen fastsetter et sett med

¹¹ "In short, it finds that savers' money is too often being invested in ways that do not maximise their interests. It is likely to follow too that capital is being inefficiently allocated in the economy."

kriterier som må oppfylles for at prosjekter kvalifiseres som grønne eller samfunnsansvarlige. Prosjektene deles inn i kategorier som bl.a. landbruk, energi, konservering, og bærekraftig husbygging. Fra 1998 inkluderer direktivet også prosjekter som blir gjennomført i utlandet. Investeringer i utviklingsland må godkjennes av utviklingsdepartementet. For å bli godkjent, må den beregnede avkastning på prosjektene være positiv, men ikke så stor at prosjektet ville kunne ha blitt finansiert gjennom tradisjonelle finansielle kanaler, dvs uten skattefordeler.¹²

Finansinstitusjoner

Finansielle mellomledd, dvs. sparebanker, fond, investeringsbanker og lignende, som finansierer godkjente prosjekter, blir klassifisert som grønne mellomledd. Hittil har seks finansielle mellomledd blitt godkjent. Disse må investere minst 70 prosent av sin kapital i godkjente prosjekter. Avkastningen på investeringer gjennom disse institusjonene gir skattefordeler.

Skattelette

Investorer slipper å betale skatt på avkastning som ligger på 1,2 prosent i Nederland, og får et skattefradrag på inntektsskatten på 1,3 prosent av kapitalen som investert gjennom grønne spare- eller investeringsformer. I tillegg har samfunnsansvarlige investeringer et fribeløp på 48,441 euro i tillegg til andre fribeløp som gjelder for sparing og investering. Dette betyr at investorer som benytter seg av grønne finansielle mellomledd betaler lavere skatt enn hvis de hadde investert i tradisjonelle fond. Slik søker myndighetene i Nederland å fremme investeringer i miljøvennlige bankfond samtidig som de støtter bærekraftige prosjekter.¹³

¹² <http://www.eurosif.org/pub2/lib/ref/ctry/nl/legi.shtml>

¹³ <http://www.mvonederland.nl/> www.abnamro.nl

Innflytelse på samfunnsansvarlige investeringer i Nederland

I følge VBDO – den hollandske foreningen av investorer for bærekraftig utvikling - har direktivet hatt en betraktelig innflytelse på samfunnsansvarlige investeringer i Nederland (www.vbdo.nl). I andre land, slik som Storbritannia, har trenden til samfunnsansvarlige investeringer ofte begynt i det institusjonelle markedet, dvs. forvaltere av store fond som representerer mange interesser, slik som pensjonsfond. Dette har ikke vært tilfelle i Nederland, der personkundemarkedet har vært drivkraften for denne typen investeringer. I 2004 hadde om lag 188.000 privatpersoner i Nederland investert sine penger gjennom grønne finansielle mellomledd ved hjelp av dette direktivet. (VBDO Socially Responsible Savings and Investment in the Netherlands 1987-2004)

I følge VBDO står sparing og investeringer på grunnlag av det grønne direktivet for omtrent halvparten av alle samfunnsansvarlige investeringer i Nederland. I en oversikt over vekst i sparing og investering fra 1988 til 2004 finner man at samfunnsansvarlige investeringer gjennomsnittlig har vokst med 19,8 prosent der vanlige investeringer hadde en årlig vekst

Nederland har innført skattefordeler ved investeringer i miljøvennlige og sosiale prosjekter for å stimulere en mer bærekraftig økonomi

på 6,4 prosent i gjennomsnitt. Store deler av denne forskjellen kan i følge VBDO forklares ut ifra investeringsdirektivet som ble innført i 1995.

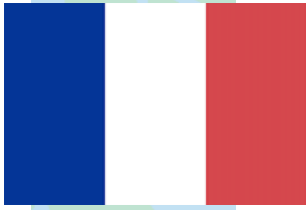
Eksportkreditt

Det private agenturet Atradius forvalter Nederlands eksportgarantier.

- <http://www.atradius.com/nl/en/dutchstatebusiness/government/milieu/>
- <http://www.vbdo.nl/>
- www.eurosif.org
- www.mvo.nl
- www.somo.nl
- European Coalition for Social Justice Briefing note CSR 26.04.06 VBDO: Socially Responsible Savings and Investment in the Netherlands 1987-2004

Frankrike

- Forum Citoyen: http://www.forumcitoyenpourlarse.org/rubrique.php3?id_rubrique=17
<http://www.socialfunds.com/news/article.cgi/article798.html>
- Center for Corporate Citizenship, Boston College <http://www.bcccc.net/index.cfm?fuseaction=page.viewPage&PageID=1018>
- KPMG: International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2005 [http://www.kpmg.com/Rut2000_Prod/Documents/7/KPMG%20Intl%20CR%20Survey%202005%20\(web%20version\).pdf](http://www.kpmg.com/Rut2000_Prod/Documents/7/KPMG%20Intl%20CR%20Survey%202005%20(web%20version).pdf)
- NHO <http://www.nho.no/miljo/article2589.html>
- Prosus: Report no.9/05 Corporate Responsibility Reporting in Norway- An Assessment of the 100 Largest Firms

I 2001 ble det vedtatt av regjeringen at transaksjoner og investeringer som er forsikret av den nederlandske stat må ikke medføre en uakseptabel miljørisiko for destinasjonslandet.

Atradius gjennomfører vurderinger av miljørisikoen for transaksjoner eller investeringer som overskrider 10 millioner euro hvis de blir vurdert til å ha en negativ innvirkning på miljøet. Hvis man søker støtte til et prosjekt med kostnader over 50 millioner euro vil en miljøvurdering bli foretatt uansett. Vurderingen må følge OECDs retningslinjer, og har fokus på sektor, beliggenhet og teknologi. Atradius vurderer blant annet energiforbruk, avfallsproduksjon, bruk av ressurser og innvirkning på lokalsamfunnet.

I Norge har GIEK lignende retningslinjer som Atradius i Nederland. Retningslinjene beror seg på arbeid som har pågått i OECD. En betydelig svakhet i de norske retningslinjene er at det ikke er klart hvordan deres etterlevelse skal etterprøves av myndighetene. Å knytte statens eksportgarantier opp mot prosjektenes samfunnsansvar og bærekraft er en god måte å fremme bedriftenes samfunnsansvar på, men uten en form for kvalitetssikring forblir dette et svakt tiltak for å fremme samfunnsansvar i næringslivet.

Frankrike

Rapporteringslovgivning

Frankrike innførte obligatorisk rapportering på miljø og sosiale forhold for sine børsnoterte selskaper i 2001. De var da det første landet som fikk en slik lov. Franske børsnoterte selskaper må rapportere på et sett av kvantitative og kvalitative indikatorer innen miljø, sosiale tiltak, arbeidsmiljø og eierskapsforhold, i alt 40 forskjellige indikatorer hvorav 35 er hentet fra

Global Reporting Initiative¹⁴ (GRI).¹⁵

Eksempler nevnt av EU-Kommisjonen¹⁶ på sosial rapportering som kreves i Frankrike:

- Selskap må rapportere hvilken innflytelse deres aktiviteter har på lokal utvikling og på lokalbefolkningen.
- Selskapene må rapportere hvorvidt deres internasjonale datterselskaper respekterer ILO konvensjoner.
- Selskapene må rapportere om forbruk av vann, råmaterialer og energi.

Antall CSR-rapporter økte fra en håndfull frivillige rapporter til over 700 rapporter etter at loven ble innført.¹⁷

Sverige

Støtte og informasjonstiltak til bedriftenes samfunnsansvar i andre land

Globalt ansvar er et initiativ fra svenske myndigheter for å fremme svenske selskapers arbeid for menneskerettighetene, grunnleggende arbeidsvilkår, et bedre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Arbeidet baserer seg på internasjonale normer og konvensjoner som OECDs retningslinjer og FNs Global Compact og hjelper bedrifter med å følge OECDs retningslinjer. Det ansvarlige departementet er utenriksdepartementet, som samarbeider med det svenske næringslivet, fagorganisasjoner, NGOer og andre departementer om initiativet.

¹⁴ Global Reporting Initiative er en uavhengig organisasjon som jobber for utviklingen og spredningen av "anvendbare, globale rapporteringsstandarder på bærekraft". GRI er et internasjonalt samarbeid mellom representanter for næringslivet, sivilsamfunnet og akademia. GRI er offisiell samarbeidspartner for FNs Global Compact.

¹⁵ kilde: Center for Corporate Citizenship, Boston College

¹⁶ kilde: EU Kommisjonen: CSR National Public Policies in the European Union. DG for Employment and Social Affairs, 2004

¹⁷ kilde: Forum Citoyen <http://www.forumcitoyenpourlarse.org/>

Frankrike innførte obligatorisk rapportering på miljø og sosiale forhold for sine børsnoterte selskaper i 2001.

Sverige

- <http://www.regeringen.se/sb/d/2657;jsessionid=auer7ERal69b>

Globalt ansvar har tre målsetninger:

- Å bidra til å fremme menneskerettighetene og en bærekraftig utvikling
- Å styrke konkurransekraften til svenske selskaper
- Å øke kunnskapen om de multilaterale regelverkene som eksisterer

Ifølge det svenske utenriksdepartementet kombinerer arbeidet med å fremme bedriftenes samfunnsansvar to grunnleggende målsetninger i svensk politikk, nemlig å arbeide for et åpent handelssystem og en utenriks- og utviklingspolitikk som vektlegger viktigheten av menneskerettighetene og en bærekraftig utvikling.

Initiativet arbeider gjennom å tilby:

En informasjonshjemmeside om bl.a. OECD og Global Compact, månedlige seminarer, møter mellom ulike interesseholdere, løpende informasjon om den internasjonale utviklingen innen CSR, informasjon om andre nasjoner, og opplæring for selskaper i internasjonale regelverk.

Danmark

Informasjons- og forskningstiltak

The Copenhagen Centre er en tanke-smie som ble grunnlagt av den danske regjeringen i 1998 for å forske på, spre kunnskap om og stimulere til debatt rundt bedriftenes samfunnsansvar. Senterets målsetting er å generere kunnskap om næringslivets rolle i samfunnet gjennom å bringe sammen eksperter fra politikk, næringsliv, byråkrati, universitetene, fagbevegelser og andre sosiale aktører. Senteret samarbeider med blant annet UN Global Compact, Verdensbanken og EU Kommisjonen.

The Copenhagen Centre har identifisert noen hovedtemaer for forskningen deres, som inkluderer:

- Utilstrekkeligheten av nasjonale styresett i en globalisert økonomi

- Å skape et politisk rammeverk for bærekraftig næringsliv og samfunnsansvarlige investeringer
- Begrensningene og fallgruvene i prosessen rundt bedriftenes samfunnsansvar
- Globale styresett, mekanismer og bærekraftsstandarder ved ikke-finansiell rapportering
- Utrede "the society case vs. the business case" i bedriftenes samfunnsansvar

Et annet eksempel er et samarbeidsprosjekt med den britiske tankesmien AccountAbility, der begge har foretatt en rekke studier for å undersøke de makroøkonomiske implikasjonene i bedrifters samfunnsansvar. De har sett på sammenhengen mellom bedriftenes samfunnsansvar og

lands eller regioners komparative fortrinn i den globale økonomien. I tillegg forskes det på hvordan man kan gjøre bedrifters samfunnsansvar til en naturlig del

av næringslivet og dermed forandre sektorer, markeder og til slutt hele økonomien til å bli mer bærekraftig.

Senteret arbeider gjennom å forske, arrangere seminarer omkring ulike temaer og gjennom å undervise og arbeide som konsulenter for andre. De deltar i debatter i media og forsøker å etablere en plattform for diskusjon.

3. Oppsummering

Tiltakene andre lands myndigheter iverksetter for å fremme bedrifters samfunnsansvar, viser at det fremdeles gjenstår et stort arbeide med å utarbeide passende politiske instrumenter for å fremme bærekraft og sosialt ansvar i næringslivet. Offentlige tiltak for å støtte bedrifters samfunnsansvar er for det meste informasjonstiltak.

Danmark

- The copenhagen center: <http://www.copenhagencentre.org/sw204.asp>

Globalt ansvar er et initiativ fra svenske myndigheter for å fremme svenske selskapers arbeide for menneskerettighetene, grunnleggende arbeidsvilkår, bekjempelse av korrupsjon og et bedre miljø.

Kilder:

- **EU-Kommisjonen:** Corporate Social Responsibility National Public Policies in the European Union 2004 http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/index.htm
- **John Ruggie:** Draft Interim Report of the Secretary General's Special Representative on the Issue of Human Rights and Transnational Corporations and other Business Enterprises, Februar 2006, Harvard University
- **European Academy of Business in Society:** The Role of Public Policy in Fostering Corporate Responsibility, Workshop presentations, 24.03.06
- **Chatham House:** Following Up The World Summit On Sustainable Development Commitments On Corporate Social Responsibility – Options for Actions by Governments, Februar 2005
- **Forum for Utvikling og Miljø:** Er frivillighet tilstrekkelig? Internasjonale retningslinjer for næringslivets samfunnsansvar, April 2005
- **Friends of the Earth:** Briefing – Corporate Accountability, April 2005
- **EU Kommisjonen:** ABC of the main instruments of Corporate Social Responsibility, 2004
- **AccountAbility:** Responsible Competitiveness – Reshaping Global Markets Through Responsible Business Practices, Desember 2005
- **The Copenhagen Centre:** Corporate Responsibility and the Competitive Advantage of Nations, 2002

Mange av tiltakene er også basert på frivillig deltakelse, slik som for eksempel pensjonsfondsloven i Storbritannia. Frivillighet og incentiver kan være virkemidler for å fremme samfunnsansvar, men det er på langt nær nok til å gjennomføre de forandringene som er nødvendige for å etablere et sosialt ansvarlig næringsliv.

I arbeidet med denne rapporten snakket vi med representanter for sivilsamfunnet i både Frankrike og Storbritannia. Disse så store behov for forbedring hos sine respektive myndigheter, i arbeidet med å fremme bedrifters samfunnsansvar. For eksempel i Frankrike forsøker sivilsamfunnet å få på plass strengere standardiserte rapporteringskrav. De vil at rapporteringskravene som er beskrevet ovenfor skal gjelde alle selskaper, ikke bare for børsnoterte selskaper.¹⁸ Det samme gjelder Storbritannia hvor NGOene anklager myndighetene for å ikke være resultatorienterte nok.¹⁹

Likevel har de ovennevnte landene iverksatt en rekke tiltak som vi mener norske myndigheter har noe å lære av. Britiske myndigheter har samordnede tiltak for å fremme bedriftenes samfunnsansvar i alle departementer, de har lagt stor vekt på å få finansmarkedene om bord, og det er etablert sentrale informasjonstiltak. I Frankrike stiller rapporteringslovgivningen strengere krav enn det den gjør i Norge. Alt i alt har undersøkelsen vist at andre land har satt bedrifters samfunnsansvar mye høyere opp på den politiske dagsordenen enn det norske myndigheter har gjort.

Debatten rundt næringslivets rolle i det globale samfunnet og bedriftenes samfunnsansvar har på mange måter pågått mellom sivilsamfunnet og selskapene, mens offentlige myndigheter har hatt vanskeligheter med å finne en passende rolle. Bedriftenes samfunnsansvar bør formaliseres i et politisk rammeverk. Nasjonale myndigheter har et ansvar for å ta i bruk eksisterende politiske virkemidler, og for å utforme nye.

Det finnes nå rundt 70 000 multinasjonale selskaper som har virksomhet over store deler av kloden gjennom sine anslagsvis 700 000 datterselskaper og millioner av underleverandører.

For å adressere de globale menneskerettslige, sosiale og miljømessige utfordringer vi står overfor på en effektiv måte, er det viktig å skape økonomisk vekst som ikke er i strid med menneskerettighetene og prinsippene om bærekraftig utvikling. På internasjonalt plan har man satt i gang dette arbeidet, men for å få fremgang må også nasjonale myndigheter vise vilje til å ta tak i problemstillingene. Til dette trengs en gjennomgang av tilgjengelige virkemidler, koordinering og vilje til å oppnå resultater. Forum for Utvikling og Miljø oppfordrer norske myndigheter til å prioritere dette arbeidet ved å støtte utviklingen av internasjonale standarder, samt å sørge for at det etableres nasjonale tiltak som sikrer en kvalitativ standard for bedrifters samfunnsansvar.

¹⁸ Forum Citoyen pour l'arse, 30.03.05

¹⁹ Corporate Accountability Briefing April 2005 Friends of the Earth